

Sygn. akt IV Ca 426/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w S.IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Curzydło

Sędziowie SO: Wanda Dumanowska (spr.), Elżbieta Jaroszewicz

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2017 r. w S.

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego
w S. z dnia 19 grudnia 2016r., sygn. akt IX C 648/14

1. oddala apelację,
2. przyznaje adwokatowi T. G. ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu w S. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi w postępowaniu apelacyjnym

Sygn. akt IV Ca 426/17

UZASADNIENIE

Powód M. K., pozwem z dnia 22 października 2014 roku, wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w S. kwoty 40.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tytułem odszkodowania za naruszenie dóbr osobistych podczas pobytu w jednostce penitencjarnej pozwanego w okresie od 27 października 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku oraz od 07 lutego 2012 roku do 29 października 2014 roku. Pismem procesowym z dnia 22 maja 2015 roku powód rozszerzył powództwo do kwoty 60.000 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu pozwu podniósł, że doznał długotrwałego naruszenia dóbr osobistych w postaci godności i szacunku do jego osoby, poprzez niewywiązanie się przez pozwanego z obowiązku zapewnienia powodowi, jako osadzonemu, humanitarnych warunków bytowych w Areszcie Śledczym w S.. Powód zarzucił, że osadzony był w celach mieszkalnych, których powierzchnia była mniejsza aniżeli 3 m² na osobę, brak było zajęć kulturalno – oświatowych, urządzenia sanitarne w celach były wyeksploatowane i nie zapewniały intymności przy czynnościach fizjologicznych, cele były zagrzybione, bez odpowiedniej wentylacji, niewystarczająco oświetlone, w łazienkach brak było odpowiedniej higieny i warunków, w celach nie było ciepłej wody, brak odpowiedniego ogrzewania w okresie zimowym z uwagi na zapowietrzone kaloryfery, nie było możliwości odbywania praktyk religijnych, brak było odpowiedniej powierzchni na „spacerniku”, brak możliwości dodatkowego kontaktu telefonicznego powoda

ze schorowaną matką, nieodpowiednio przeprowadzane kontrole osobiste i kontrole cel, podawanie niewłaściwego wyżywienia nienadającego się do spożycia, niewłaściwe aroganckie i złośliwe zachowanie funkcjonariuszy.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Podniósł zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda za okres od dnia 27 października 2009 roku do dnia 30 grudnia 2010 roku, powołując się na art. 442¹ § 1 k.c. W pozostałym zakresie pozwany domagał się oddalenia powództwa. Odnosząc się do zarzutu umieszczenia powoda w celach przeludnionych, podniósł, iż wobec powoda nie była wydawana decyzja, o której mowa w art. 110 § 2 c w zw. z § 2 c kodeksu karnego wykonawczego, co świadczy o tym, iż nie był osadzony w warunkach przeludnienia. W pozostałym zakresie podniósł, iż warunki w jakich powód przebywał w Areszcie Śledczym w S., w pełni odpowiadały obowiązującym przepisom, otrzymywał wszystkie środki niezbędne do utrzymania higieny osobistej oraz czystości i higieny w celi. Przedstawił dokumentację medyczną na potwierdzenie, iż powód był leczony, korzystał z telefonu oraz dokumentację potwierdzającą warunki bytowe w celach, łaźni i na spacerunku, bieżące remonty i naprawy, niszczenie i przeciwdziałanie pojawianiu się insektów i szkodników. Wskazał zasady opracowywania jadłospisów, zajęć sportowych, kulturalno-oświatowych i posług religijnych.

W przedmiocie zarzutu niezastosowania art. 164 § 1 kkw pozwany podnosił, że powód nie występował w trakcie osadzenia o zastosowanie powyższego przepisu, a takiego okresu nie wyznaczył także sąd penitencjarny w myśl art. 164 § 2 kkw. Powód w trakcie odbywania kary objęty był szkoleniem kursowym z zakresu aktywizacji zawodowej oraz uczestniczył w zajęciach mikroedukacji antyalkoholowej z elementami przeciwdziałania agresji. Ponadto powodowi udzielona została pomoc postpenitencjarna w zakresie wyrobienia zdjęć do legitymacji osoby niepełnosprawnej. Natomiast w zakresie uniemożliwiania zatrudnienia pozwany wywodził, że powód od dnia 1 marca 2012 roku został skierowany do zatrudnienia w Areszcie Śledczym w S. na stanowisko sprzątającego oddział – wydającego posiłki, na co wyraził pisemną zgodę, a w dniu 5 września 2012 roku został wycofany z zatrudnienia z w związku z popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego.

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2016r. Sąd Rejonowy w S. oddalił powództwo, nie obciążył powoda kosztami procesu oraz zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w S. na rzecz adwokata T. G. kwotę 2 400 złotych, powiększoną o należny podatek VAT, tytułem kosztów zastępstwa procesowego powoda udzielonego z urzędu. Z uzasadnienie tego wyroku wynika, iż został on oparty na następujących ustaleniach faktycznych:

Powód M. K. był osadzony w Areszcie Śledczym w S. w okresach:

- od dnia 27 października 2009 roku do dnia 30 grudnia 2010 roku;
 - od dnia 08 lutego 2012 roku do dnia 30 kwietnia 2013 roku;
 - od dnia 20 maja 2013 roku do dnia 27 maja 2013 roku;
 - od dnia 13 czerwca 2013 roku do dnia 20 czerwca 2013 roku;
 - od dnia 11 września 2013 roku do dnia 4 grudnia 2013 roku;
 - od dnia 8 stycznia 2014 roku do dnia 31 stycznia 2014 roku;
- od dnia 26 lutego 2014 roku do dnia 29 października 2014 roku.

W okresie osadzenia powód rozmieszczony był w następujących celach mieszkalnych:

- od dnia 22 marca 2012 roku do dnia 6 kwietnia 2012 roku – w celi nr (...)w oddziale (...);
- od dnia 6 kwietnia 2012 roku do dnia 11 września 2012 roku – w celi nr (...)w oddziale (...);

- od dnia 11 września 2012 roku do dnia 21 września 2012 roku – w celi nr (...) w oddziale (...)
- od dnia 21 września 2012 roku do dnia 5 grudnia 2012 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 5 grudnia 2012 roku do dnia 10 grudnia 2012 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 10 grudnia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 6 lutego 2013 roku do dnia 30 kwietnia 2013 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 23 maja 2013 roku do dnia 27 maja 2013 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 17 września 2013 roku do dnia 4 października 2013 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 4 października 2013 roku do dnia 23 października 2013 roku – w celi nr (...)w oddziale (...);
- od dnia 15 listopada 2013 roku do dnia 4 grudnia 2013 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 8 stycznia 2014 roku do dnia 31 stycznia 2014 roku – w celi nr (...) w oddziale (...);
- od dnia 26 lutego 2014 roku do dnia 29 września 2014 roku – w celi nr(...) w oddziale (...);
- od dnia 29 września 2014 roku do dnia 20 października 2014 roku – w celi nr (...)w oddziale (...).

W okresie osadzenia w jednostce penitencjarnej pozwanego w zakresie opieki medycznej:

- w dniu 14 lutego 2012 roku powód zgłosił ból głowy i nie wyraził zgody na przegląd stomatologiczny;
- w dniu 17 lutego 2012 roku – powód został zbadany przez lekarza medycyny pracy;
- w dniu 20 lutego 2012 roku powód zgłosił przeziębienie;
- w dniu 21 lutego 2012 roku zgłosił biegunkę;
- w dniu 22 lutego 2012 roku zgłosił nieżyt żołądka;
- w dniu 7 marca 2012 roku rozpoznano u powoda próchnicę zębów;
- w dniu 19 marca 2012 roku – wykonano badanie rtg klatki piersiowej;
- w dniach 21 marca 2012 roku, 24 października 2012 roku, 19 grudnia 2012 roku, 23 stycznia 2013 roku., 27 marca 2013 roku, 22 maja 2013 roku, 18 września 2013 roku, 24 października 2013 roku, 29 stycznia 2014 roku, 19 marca 2014 roku, 23 kwietnia 2014 roku, 21 maja 2014 roku, 18 czerwca 2014 roku, 23 lipca 2014 roku, 27 sierpnia 2014 roku, 17 października 2014 roku odbyły się konsultacje psychiatryczne powoda;
- w dniu 12 kwietnia 2012 roku rozpoznano u powoda nieżyt wirusowy nosa i gardła;
- w dniu 16 kwietnia 2012 roku rozpoznano nieżyt krtani;
- w dniu 17 maja 2012 roku powód zgłosił bezsenność;
- w dniu 22 maja 2012 roku rozpoznano u powoda próchnicę zębów;
- w dniu 30 maja 2012 roku stwierdzono ropne zapalenie zatok;
- w dniu 5 czerwca 2012 roku rozpoznano wtórne powiększenie (...);

- w dniu 8 czerwca 2012 roku udzielono porady lekarskiej powodowi;
- w dniu 27 lipca 2012 roku powód zgłosił ból okolicy łędźwiowej;
- w dniu 27 sierpnia 2012 roku – rozpoznano ostry nieżyt nosa;
- w dniu 5 września 2012 roku – zgłosił zespół bólowy odcinka (...)kręgosłupa;
- w dniu 10 września 2012 roku powód zgłosił bezsenność;
- w dniu 14 września 2012 roku skorzystał z porady lekarskiej;
- w dniu 18 września 2012 roku skorzystał z porady stomatologicznej;
- w dniu 24 września 2012 roku zgłosił zaburzenia snu;
- w dniu 8 października 2012 roku rozpoznano u powoda zaburzenia nerwicowe;
- w dniu 10 października 2012 roku ponownie rozpoznano u powoda próchnicę zębów;
- w dniu 17 października 2012 roku – rozpoznano zaburzenia nerwicowe;
- w dniu 29 października 2012 roku rozpoznano obrzęk zębopochodny;
- w dniu 31 października 2012 roku udzielono powodowi porady lekarskiej;
- w dniu 9 listopada 2012 roku – rozpoznano obrzęk zębopochodny;
- w dniu 12 listopada 2012 roku pomimo zgłoszenia powód zrezygnował z konsultacji lekarskiej;
- w dniu 13 listopada 2012 roku powód skorzystał z porady stomatologicznej;
- w dniu 19 listopada 2012 roku pomimo zgłoszenia powód zrezygnował z konsultacji lekarskiej;
- w dniu 23 listopada 2012 roku powód zgłosił ból głowy;
- w dniu 3 grudnia 2012 roku powód skorzystał z porady lekarskiej;
- w dniu 17 grudnia 2012 roku ponownie rozpoznano zaburzenia nerwicowe u powoda;
- w dniu 21 grudnia 2012 roku powód zgłosił bezsenność;
- w dniu 3 stycznia 2013 roku – zgłosił przeziębienie;
- w dniu 4 stycznia 2013 roku rozpoznano u powoda zapalenie zatok;
- w dniu 17 stycznia 2013 roku powód zgłosił ból głowy;
- w dniu 18 stycznia 2013 roku, 21 stycznia 2013 roku i 8 lutego 2013 roku udzielono powodowi porady lekarskiej;
- w dniach 15 lutego i 25 lutego 2013 roku powód zgłosił ból głowy, ból kolana prawego o bezsenność;
- w dniu 4 marca 2013 roku rozpoznano ponownie u powoda obrzęk zębopochodny;
- w dniu 11 marca 2013 roku rozpoznano nieżyt zatok;
- w dniu 20 marca 2013 roku powód zgłosił przeziębienie;

- w dniu 25 marca 2013 roku udzielono porady lekarskiej;
- w dniu 3 kwietnia 2013 roku rozpoznano u powoda infekcję dróg oddechowych;
- w dniu 8 kwietnia 2013 roku rozpoznano nieżyt nosa;
- w dniu 15 kwietnia 2013 roku udzielono porady lekarskiej;
- w dniu 19 kwietnia 2013 roku powód zgłosił ból kolana prawego;
- w dniu 24 kwietnia 2013 roku udzielono porady lekarskiej;
- w dniu 20 maja 2013 roku powód zgłosił bezsenność;
- w dniu 14 czerwca 2013 roku zgłosił stłuczenie dłoni;
- w dniu 17 czerwca 2013 roku udzielono porady lekarskiej;
- w dniu 18 czerwca 2013 roku powód został poddany konsultacji ortopedycznej;
- w dniu 13 września 2013 roku powód skorzystał z porady lekarskiej;
- w dniach 19 i 20 września 2013 roku powód zgłosił ból zęba;
- w dniu 24 września 2013 roku dokonano ekstrakcji zęba w znieczuleniu przewodowym;
- w dniu 25 września 2013 roku powód zgłosił przeziębienie;
- w dniu 26 września 2013 roku udzielono powodowi porady stomatologicznej w związku z wcześniejszą ekstrakcją zęba;
- w dniu 4 października 2013 roku i w dniu 7 października 2013 roku udzielono powodowi porady lekarskiej;
- w dniu 14 października 2013 roku powód zgłosił ból kolana prawego;
- w dniu 16 października 2013 roku zgłosił bolesną mikcję;
- w dniu 28 października 2013 roku zgłosił pogorszenie widzenia;
- w dniach 7 listopada 2013 roku, 21 listopada 2013 roku i 9 stycznia 2014 roku udzielono powodowi porady lekarskiej;
- w dniu 21 stycznia 2014 roku rozpoznano u powoda zapalenie przyzębia;
- w dniu 22 stycznia 2014 roku rozpoznano nieżyt gardła, powód zgłosił ból zęba;
- w dniu 23 stycznia 2014 roku udzielno porady stomatologicznej;
- w dniu 28 lutego 2014 roku udzielono porady lekarskiej;
- w dniu 6 marca 2014 roku rozpoznano zapalenie zatok;
- w dniu 14 marca 2014 roku powód skorzystał z konsultacji okulistycznej;
- w dniu 19 marca 2014 roku powód zgłosił ból prawego stawu kolanowego;
- dniu 27 marca 2014 roku powód został przewieziony do (...) po urazie (...);

- w dniu 7 kwietnia 2014 roku skorzystał z porady dermatologicznej;
- w dniu 22 kwietnia 2014 roku zgłosił ból głowy;
- w dniu 8 maja 2014 roku powód skorzystał z porady lekarskiej;
- w dniu 15 maja 2014 roku zgłosił ból kolana prawego;
- w dniu 27 maja 2014 roku udzielono powodowi porady lekarskiej;
- w dniu 3 czerwca 2014 roku powód zgłosił przeziębienie;
- w dniu 9 czerwca 2014 roku odbyła się konsultacja dermatologiczna oraz wykonane zostało badanie RTG (...);
- w dniu 12 czerwca 2014 roku zgłosił ból głowy;
- w dniu 18 czerwca 2014 roku zgłosił ból zatok;
- w dniach 15 lipca 2014 roku i 21 lipca 2014 roku udzielono powodowi porady lekarskiej;
- w dniu 28 lipca 2014 roku zgłosił ból zęba;
- w dniu 1 sierpnia 2014 roku zgłosił skurcze łydek;
- w dniu 12 sierpnia 2014 roku rozpoznano nieżyt gardła;
- w dniu 14 sierpnia 2014 roku rozpoznano obrzęk zębopochodny;
- w dniu 19 sierpnia 2014 roku powód zgłosił ból zęba, przeprowadzono ekstrakcję w znieczuleniu przewodowym;
- w dniu 26 sierpnia 2014 roku i 3 września 2014 roku udzielono porady lekarskiej;
- w dniu 30 września 2014 roku powód zgłosił ból stawów, a w dniu 23 października 2014 roku – ból kręgosłupa;
- w dniu 28 października 2014 roku udzielono porady lekarskiej;
- w dniu 29 października 2014 roku powód poddany został badaniu przed zwolnieniem z jednostki pozwanego.

Nadto powód był kilkakrotnie badany w związku z przetransportowaniem do innych jednostek penitencjarnych oraz po przetransportowaniu z tych jednostek do jednostki pozwanego.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że w okresie od 1 maja 2013 roku do końca osadzenia w jednostce penitencjarnej pozwanego powód nie zgłaszał do świadka P. B. żadnych skarg, również na zachowanie wychowawców czy psychologów, w tym na utrudnianie kontaktów z rodziną, w tym telefonicznych. Powód twierdził, że w zakładzie karnym na wielką skalę handluje się narkotykami, podawał nawet konkretne nazwiska. W celach bezpieczeństwa był odizolowany. Powód ukończył zajęcia dotyczące readaptacji społecznej, nadużywania alkoholu i treningu opanowywania agresji oraz poruszania się po rynku pracy w ramach klubów pracy. Nigdy nie był karany za pisanie pozwów innym osadzonym.

Sąd I instancji ustalił też, że cele, których w pozwanym Areszcie jest (...), są wyposażone w łóżka, w zależności od ilości osadzonych, stoły czteroosobowe, kącieki sanitarne, w których osadzeni mają dostęp do zimnej wody. Osadzeni otrzymują środki higieny i dezynfekcji cel. Do cel dostarczane jest jedzenie 3 razy w ciągu dnia. Cele są na bieżąco monitorowane i przeglądane codziennie. W przypadku stwierdzenia awarii, czy usterek jest to zgłaszane i usuwane, a osadzeni również zgłaszają wszelkie usterki. Remonty są przeprowadzane na bieżąco według potrzeb, zależy to od osadzonych, w przypadku stwierdzenia odpowiedniej konieczności, czy to przez osadzonych czy pracowników

służby więziennej. W czasie przeglądów, czy wizytacji cel stwierdzić można, czy cela wymaga remontu i jakie prace remontowe są wymagane. Najczęściej zdarzają się drobne usterki kwaterunkowe, jak ubytki w tynku, połamane drzwi, zniszczony taboret, ciekący kran, spluczka, połamana deska. Kiedy w areszcie przebywał powód, okna były drewniane, więc występowały również usterki związane z oknami. Wszelkie usterki po zgłoszeniu były usuwane. Jeżeli drobnych usterek było dużo lub nie można było ich szybko usunąć, to cela była kwalifikowana do remontu. Każdy kącik sanitarny w celach zawiera wentylację grawitacyjną, wszystkie mają powierzchnię zmywalną. Kiedy osadzeni robią pranie, pomimo zaleceń, aby tego nie robili w celach, mogą pojawić się na ścianach ogniska zagrzybienia, co jest monitorowane. Jeśli stwierdzimy zagrzybienie, to administracja pozwanego podejmuje wszelkie środki, aby się z tym uporać.

W Areszcie Śledczym w S. były przeprowadzane badania natężenia oświetlenia. Badania te są przeprowadzane co 5 lat, z owych badań sporządzany jest protokół. Jeżeli osadzeni chcą mieć więcej światła, dyrektor może zezwolić np. na dodatkowe źródło światła w postaci lampki. Na wyposażeniu celi nie ma suszarki ubrań, bowiem osadzeni nie piorą w celach, dostają proszek na pranie osobistej bielizny, skarpet, resztę pierze Areszt Śledczy.

Nadto Sąd Rejonowy ustalił, że powód nie ponosił kosztów finansowych w związku ze swoim osadzeniem. Jeżeli osadzony dysponuje pieniędzmi, to 3-4 razy w ciągu miesiąca, może skorzystać z zakupów w kantynie prowadzonej przez instytucję zewnętrzną.

Areszt Śledczy w S. ma wdrożony system i procedurę praktyki sanitarnej i produkcyjnej. Przywożone przez dostawców produkty są badane pod kątem prawidłowości transportu. Posiłki dla osadzonych przygotowywane są w kuchni, przez osadzonych zatrudnionych w kuchni pod nadzorem funkcjonariusza, będącego szefem kuchni. Jadłospisy przygotowywane są zgodnie z obowiązującymi przepisami, są sprawdzane przez służbę zdrowia, oraz zatwierdzane przez kierownika jednostki. Dowódca zmiany sprawdza posiłek pod kątem walorów smakowych.

Jak wynika z dalszych ustaleń, w godzinach między 9.00 a 13.00, ze względów technicznych, odłączany jest dostęp prądu, przez wzgląd na wiek budynku i niedoskonałość instalacji elektrycznej. Nie jest wyłączane oświetlenie a tylko i wyłącznie prąd w gniazdkach. Generalnie osadzeni w tym czasie mają jakieś zajęcia, więc nie korzystają z tych urządzeń. W okresie przebywania powoda w Areszcie Śledczym M. M. uczestniczył w wizytacji cel mieszkalnych, jednakże powód nie zgłaszał jakichkolwiek skarg. Sprzęt i wyposażenie w celach, w których przebywał powód, pochodzi z okresu po roku 2000. W roku 2012 lub 2013, przez okres około 3-4 miesięcy, wraz z powodem osadzony był świadek A. G.. Powód w tym okresie cały czas chodził do lekarza, bo się źle czuł, pisał skargi do (...) w W. i do Inspektoratu Okręgowego w K.. Świadek J. F. był osadzony w Areszcie Śledczym w S. w jednej celi z powodem przez okres około roku do października 2014 roku. W celi ściany były brudne, okna się nie domykały. Powód w tym okresie nie uskarżał się świadkowi na zatargi z funkcjonariuszami, nie narzekał na przeludnienie w celi, na złe wyżywienie ani na nieprawidłowo przeprowadzane kontrole osobiste. W celi mieszkalnej nie było ciepłej wody, ale można było ją otrzymać od oddziałowego. W świetlicy był stół do ping-ponga, ale nie zawsze były piłeczki. W czasie wspólnego osadzenia J. F. nie widział, aby powód się modlił.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo, którym powód dochodził zadośćuczynienia z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych, do którego miało dojść w czasie jego pobytu w pozwanym Areszcie Śledczym w S., którego podstawą prawną stanowi art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji uznała za zasadny podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia dochodzonego przez powoda roszczenia w części tj. co do zadośćuczynienia dochodzonego za okres osadzenia w jednostce penitencjarnej pozwanego w okresie od dnia 27 października 2009 roku do dnia 30 grudnia 2010 roku, odwołując się do art. 442¹ § 1 k.c. Sąd przyjął przy tym, że zgłoszone przez powoda roszczenie, na podstawie przepisów regulujących odpowiedzialność z czynu niedozwolonego. w zakresie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ma charakter majątkowy, zatem w myśl art. 117 § 1 k.c. podlega przedawnieniu. Jako podstawą prawną roszczenia powoda Sąd wskazał art. 445 i 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zatem rzeczą powoda było nie tylko wykazanie przesłanek odpowiedzialności deliktowej pozwanego, w tym działania lub zaniechania zachowania się strony pozwanej jako

zdarzenia, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy oraz związku przyczynowego między tym zachowaniem a szkodą, ale również wobec zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, iż roszczenia jego nie uległy przedawnieniu. Według Sądu Rejonowego powód obowiązkowi temu nie sprostał.

W ocenie Sądu Rejonowego, z utrwalonych poglądów judykatury wynika, iż przepis art. 442¹ kc, wiąże początek biegu przedawnienia roszczenia z dowiedzeniem się przez poszkodowanego o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Przyjmuje się, że jest to moment, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody i ma świadomość doznanej szkody. Sąd uznał, iż właściwą chwilą dla określenia 3-letniego biegu przedawnienia, z art. 442¹ § 1 kc, jest moment dowiedzenia się o szkodzie, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody. Powód swoje żądanie opierał na twierdzeniu, iż doświadczał dyskomfortu z powodu niewłaściwych warunków osadzenia w jednostce penitencjarnej pozwanego. Musiał zatem mieć świadomość negatywnych odczuć w chwili, gdy ich doznawał, a nie dopiero w chwili, gdy wniósł pozew. Musiał też mieć świadomość, kogo obciąża odpowiedzialność za jego negatywne odczucia. Skoro podstawą żądania powoda jest krzywda niemajątkowa w postaci ujemnych przeżyć związanych z cierpieniami psychicznymi i fizycznymi, wynikająca z naruszenia określonych dóbr osobistych, do których miało dojść w czasie pobytu w Areszcie Śledczym w S.. Za oczywiste Sąd uznał, iż o szkodzie (krzywdzie) powód dowiedział się w tym samym czasie kiedy ona nastąpiła, a więc w czasie pobytu w Areszcie Śledczym w S., bowiem to wówczas powód odczuwał ową krzywdę, za którą domaga się w niniejszym procesie zadośćuczynienia. Ponadto, skoro krzywda wynikała z naruszenia dóbr osobistych powoda poprzez niezapewnienie mu humanitarnych warunków pobytu w jednostce penitencjarnej, to nie może również budzić wątpliwości, że powód w tym samym czasie posiadał wiedzę o osobie odpowiedzialnej za krzywdę. Sąd Rejonowy podkreślił, że z treści wyjaśnień powoda, w sposób nie budzący żadnych wątpliwości wynika, że powód od samego początku, tj. od daty osadzenia w pozwanej jednostce penitencjarnej w dniu 27 października 2009 roku zdawał sobie sprawę z zaniedbań pozwanego naruszających jego dobra osobiste, a polegających na niezapewnieniu powodowi, jak twierdził, właściwych warunków odbywania kary, poprzez umieszczenie go w celach, jak twierdził przeludnionych, brudnych, wymagających remontu, z tytułu czego doznał szkody w postaci pogorszenia stanu zdrowia.

Sąd stwierdził, że nie może być usprawiedliwieniem dla opieszałości w dochodzeniu roszczeń fakt braku wiedzy o możliwości wystąpienia przeciwko pozwanej jednostce Skarbu Państwa z powództwem odszkodowawczym. Pozew w niniejszej sprawie wniesiony został 22 października 2014 roku, a więc ze znacznym przekroczeniem terminu do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego z tytułu osadzenia w jednostce pozwanego w okresie od dnia 8 lutego 2009 roku do dnia 30 grudnia 2010 roku.

Z tych względów, zdaniem Sądu Rejonowego, powództwo za wskazany okres podlegało oddaleniu, zważywszy na zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia. Przedawnienie roszczenia w tym zakresie nastąpiło w dniu 30 grudnia 2013 roku.

Odnosząc się do pozostałej części zgłoszonego roszczenia Sąd I instancji zważył, że z treści pozwu jednoznacznie wynikało, iż w opinii powoda zachowanie pozwanego naruszyło jego dobra osobiste w postaci prawa do poszanowania godności, prawa do intymności, prawa do humanitarnego traktowania. Można zatem wywodzić żądanie powoda z regulacji wynikającej z art. 23 i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., bowiem pozwany zobowiązany był do zapewnienia powodowi takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności oraz prawo do humanitarnego traktowania nie doznałyby istotnego uszczerbku.

Dalej Sąd zważył, iż na styku praw jednostki i praw zagwarantowanych ogółowi niejednokrotnie dochodzi do problemu ograniczenia uprawnień jednostkowych celem zagwarantowania prawa ogółu, bądź też odwrotnie. W przypadku gdy dojdzie do konieczności ograniczenia praw jednostki, ograniczenia te muszą być każdorazowo uznane za niezbędne (konieczne) w demokratycznym państwie prawnym, ze względu na interes bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku prawnego lub prawa i wolności innych osób. Ograniczenia te precyzuje Konstytucja RP (art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1) a także przepisy prawa międzynarodowego, które zostały ratyfikowane przez Polskę (w tym art. 9

Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych czy art. 5 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Sąd podkreślił, że żadne z dóbr osobistych, także te wskazane przez powoda, nie mają charakteru absolutnego - bezwzględnego. W określonych przypadkach przepisy prawa mogą bowiem przewidywać ich uzasadnione ograniczenie. Do takiego uzasadnionego przypadku zaliczyć należy także stan, jakim jest okres odbywania kary pozbawienia wolności. Oczywistym jest, iż już sama istota kary pozbawienia wolności polega na czasowym ograniczeniu wskazanych przez powoda dóbr osobistych. Ograniczenie to jednakże nie ma charakteru całkowitego i bezwzględnego. Następuje tylko w takim zakresie, w jakim jest to konieczne dla zapewnienia realizacji dobra chronionego przez państwo, w tym obszarze, w jakim ograniczenie to można uznać za normalny element kary pozbawienia wolności. W tych okolicznościach każde z państw, w tym Polska, we własnym zakresie reguluje kwestie bytowe skazanych. Normy te są zmienne, zależne od wypadkowej uwarunkowań kulturowych, społecznych oraz ekonomicznych kraju. Każdorazowo jednak spełniają one przyjęte minima gwarancji praw jednostki, pomimo ich ograniczenia.

Sąd wskazał, iż w Polsce zasady odbywania kary pozbawienia wolności reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997r., nr 90, poz. 557 z późn. zm.), w szczególności art. 110 § 2 kkw, który gwarantuje, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m² oraz określa ich niezbędne wyposażenie. Przywołał też, wydane na podstawie art. 249 § 3 ust. 2 kkw, przez Ministra Sprawiedliwości, Rozporządzenie z dnia 17 października 2003 roku (Dz. U. Nr 186, poz. 1820), obowiązujące w okresie osadzenia powoda, które określiło w sposób szczególny warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Sąd podkreślił jednak, że samo naruszenie powyższych norm nie może prowadzić automatycznie do wniosku, iż doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego a oceny, czy nastąpiło naruszenie przepisów prawa, konieczne jest kompleksowe zbadanie warunków osadzenia skazanego. Nadto dla przyjęcia odpowiedzialności za zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych zgodnie z art. 24 k.c. konieczne jest zaistnienie łącznie trzech przesłanek, a więc - oprócz bezprawności działania sprawcy- również dwie inne przesłanki, tj.: istnienie dobra osobistego podlegającego ochronie, jego naruszenie lub zagrożenie.

Sąd Rejonowy wskazał następnie, iż bezprawność działania pozwanego jest objęta domniemaniem prawnym, ale odpowiedzialność powstaje dopiero z chwilą jednoczesnego spełnienia powyższych trzech przesłanek, z których dwie pozostałe, zgodnie z ogólną zasadą dowodową wyrażoną w art. 6 kc i art. 232 kpc, powód zobowiązany był udowodnić.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy, poprzez powyższe zasady, Sąd Rejonowy uznał, iż powód, na którym spoczywał ciężar dowodu, nie dowiódł swych twierdzeń o złych warunkach socjalno – bytowych w czasie odbywania kary, albowiem w sprawie tej nie zaoferował dowodu, poza zeznaniami trzech świadków i własnymi twierdzeniami w tym przedmiocie, który potwierdzałyby jego zarzuty zawarte w pozwie, a które odnosiłyby się do okresu osadzenia w Areszcie Śledczym w S. wskazanego w pozwie. W ocenie Sądu zeznający świadkowie, zawnioskowani przez powoda, nie potwierdzili zarzutów powoda ani co do przeludnienia czy złych warunków bytowych i sanitarnych, ani też niewłaściwej opieki medycznej, które miałyby naruszać dobra osobiste powoda.

Sąd wskazał, iż pominął dowód z zeznań świadka P. K. zawnioskowanego przez powoda, gdyż przebywał on w Areszcie Śledczym w S. pod koniec roku 2014, lecz w celi innej niż powód, a zarzutów powoda w żadnym zakresie nie potwierdził. Świadek ten jednocześnie wskazał, że jego zdaniem warunki osadzenia w pozwanej jednostce penitencjarnej były dobre, a powoda spotykał jedynie sporadycznie. Jedynie świadek J. F. przebywał z powodem w tych samych celach przez okres około roku w okresie objętym żądaniem pozwu. Z jego zeznań wynika, że ściany w tych celach były brudne, popękane, okna się nie domykały, a ze względu na kamienny parkiet trudno było w nich utrzymać czystość. Oświetlenie dla tego świadka było wystarczające, do urządzenia łaźni nie miał zastrzeżeń, nie był świadkiem żadnych zatargów powoda z funkcjonariuszami ani też nie słyszał od powoda skarg na przeludnienie. Tym samym świadek ten potwierdził jedynie zły stan ścian i podłóg oraz okoliczność, że nie domykały się okna. Żadnych innych zarzutów powoda nie potwierdził.

Sąd podkreślił, iż poza ogólnikowymi twierdzeniami na temat stopnia naruszenia jego dóbr osobistych, i przeczeniu twierdzeniom pozwanego, powód nie powołał żadnych konkretnych dowodów na fakty mogące stanowić przesłankę do szczegółowych ustaleń w przedmiocie skutków umieszczenia go w przeludnionych, brudnych i pozbawionych wentylacji celach, oraz konkretnego wpływu tegoż osadzenia na jego zdrowie. Będąc słuchany w charakterze strony powód wskazał, że jego dobra osobiste zostały naruszone przez przeludnienie, hałas, zgiełk, brak snu, naciski psychiczne funkcjonariuszy, traktowanie przez funkcjonariuszy „jak powietrze” twierdził, że funkcjonariusze naśmiewali się z niego, prowokowali, jako skazany był traktowany jak zwierzyzna, jego godność była w ten sposób naruszana. Zdaniem powoda był on upokarzany, przez to godność jego została naruszona. W świetle materiału dowodowego zebranego w sprawie, Sąd uznał, że są to jedynie subiektywne odczucia powoda, nie potwierdzone zaferowanymi przez niego dowodami, którym przeczy obszerna dokumentacja medyczna powoda przedstawiona przez stronę pozwaną. Dokumentacja ta potwierdza, że powód bardzo często korzystał z porad lekarskich, w tym także z konsultacji dermatologa, psychiatry i okulisty. Nie można z niej wnioskować natomiast, aby opieka medyczna była udzielana powodowi w sposób nieprawidłowy lub – aby powód nabawił się jakiegokolwiek schorzenia w związku z niewłaściwymi warunkami bytowo-socjalnymi lub żywieniowymi czy też higienicznymi osadzenia w pozwanej jednostce penitencjarnej.

Tym samym Sąd I instancji uznał, iż przeprowadzone dowody, głównie przedstawione przez pozwanego, na okoliczność twierdzeń o warunkach osadzenia w Areszcie Śledczym w S., nie potwierdziły zarzutów podnoszonych przez powoda w pozwie. Natomiast powód nie przedstawił jakichkolwiek pism kierowanych do administracji pozwanego z zastrzeżeniami, że warunki bytowe w celach, w których powód był osadzany wykraczały poza dolegliwości związane z istotą odbywania kary pozbawienia wolności.

Sąd podkreślił, że otwarta lista chronionych prawnie dóbr osobistych została niewątpliwie uzupełniona o uprawnienie do godnych warunków odbywania kary w zakładach karnych, które obejmują również zapewnienie prywatności i intymności, m.in. związanych z potrzebami fizjologicznymi. Niemniej nie przewidują one zapewnienia samodzielności pomieszczeń przeznaczonych na toalety ani oddzielenia murem od pozostałej części celi. Tymczasem powód miał zapewnione minimum intymności z uwagi na osadzenie w celach z wydzielonymi kącikami sanitarnymi, z zamykanymi drzwiami. W jednostce penitencjarnej pozwanego nie ma bowiem żadnej celi bez wydzielonego kącika sanitarnego, co potwierdził w swoich zeznaniach świadek M. M.. W ocenie Sądu powód nie wykazał i nie udowodnił, że w okresie osadzenia w jednostce penitencjarnej pozwanego został pozbawiony prawa do prywatności i intymności, a jego dobro osobiste w postaci godności w istocie zostało naruszone. Jednak osadzony zawsze musi się liczyć z ograniczeniem przestrzeni życiowej, prywatności, intymności oraz niższym niż na wolności standardem życia. Ograniczenia te stanowią bowiem istotę osadzenia w jednostce penitencjarnej. W tym też zakresie godność i wolność osoby osadzonej musi czasami doznawać niezbędnych ograniczeń.

W ocenie Sądu Rejonowego stan faktyczny niniejszej sprawy nie wskazuje na to, aby ograniczenia i niedogodności związane z osadzeniem w jednostce penitencjarnej pozwanego, w okresach objętych żądaniem pozwu, które spotkały powoda, były szczególnie dotkliwe i uciążliwe, a samo osadzenie w niekomfortowych warunkach nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia. Warunki, w których przebywał powód nie mogą być bowiem ocenione jako niegodziwe czy niehumanitarne, gdyż osoba osadzona musi się liczyć z pewnymi ograniczeniami i dolegliwościami. Możliwość domagania się zadośćuczynienia istnieje natomiast wówczas, gdy umieszczenie w celi zostało połączone z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów, jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi, osadzenia w warunkach przeludnienia, właściwych warunków sanitarnych czy żywieniowych.

W konsekwencji Sąd stwierdził, że powód nie wykazał okoliczności przebywania w celach przeludnionych, lub by w inny sposób doszło do naruszenia jego godności czy prawa do prywatności i intymności, a w konsekwencji - zasadności skutecznego domagania się ochrony w oparciu o art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. i żądania z tego tytułu zadośćuczynienia, w konsekwencji czego sąd oddalił jego powództwo jako bezzasadne.

Nie obciążając powoda kosztami procesu Sąd kierował się treścią art. 102 kpc, natomiast w punkcie 3 wyroku Sąd orzekł na mocy § 19 punkt 1 w zw. z § 6 punkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tj. Dz. U. z 2013 roku, poz. 461).

Apelację od tego wyroku złożył powód. Zaskarżając go w zakresie oddalającym powództwo, zarzucił naruszenie: art. 207 kpc poprzez niezwrócenie odpowiedzi na pozew złożonej po terminie, pomimo zastrzeżenia złożonego przez pełnomocnika powoda, art. 217 § 2 oraz 233 § 1 w zw. z art. 227 kpc oraz art. 117 w zw. z art. 442¹ w zw. z art. 6 kc poprzez uznanie za zasadny zarzutu przedawnienia, który został zgłoszony po terminie, sformułowany nieprawidłowo i niedostatecznie uzasadniony. W uzasadnieniu apelacji, powód podniósł, iż w odpowiedzi na pozew pozwany ograniczył się do cytowania przepisów i regulaminów a w żaden sposób nie przedstawił rzeczywistej sytuacji panującej w Areszcie. W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przepis art. 382 k.p.c., nakłada na sąd II instancji obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97 - Lex). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem postępowania przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia stanu faktycznego, stanowiące podstawę wydania zaskarżonego orzeczenia, były prawidłowe, dlatego Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne.

Na wstępie odnieść się należy do formalnie podniesionych w apelacji zarzutów, dotyczących zarówno naruszenia prawa procesowego jak i materialnego, które sprowadzają się do niezasadnego, zdaniem apelującego, uwzględnienia przez Sąd Rejonowy, zarzutu przedawnienia roszczenia w części dotyczącej okresu pobytu powoda w Areszcie Śledczym w S. w okresie od 27 października 2009r. do 31 grudnia 2010r.

Nie jest słusznym pogląd wyrażony w apelacji, iż zarzut ten nie powinien być uwzględniony, bowiem został złożony po terminie. Zarzut przedawnienia roszczenia, jako zarzut niweczący roszczenie, ma charakter materialno prawny i może być podniesiony na każdym etapie postępowania, nawet na etapie postępowania apelacyjnego. Pogląd ten jest utrwalony zarówno w doktrynie jak i judykaturze i dlatego nie wymaga dalszego uzasadniania. Problem natomiast może wynikać z faktu, iż musi być on oparty na materiale dowodowym, który nie może być sprekludowany. W tym kontekście należy zbadać zarzut naruszenia art. 207 kpc, który też został podniesiony w apelacji.

Przepis ten, w § 6 stanowi, iż Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności, natomiast z § 7, wynika, że odpowiedź na pozew złożona z naruszeniem terminu wyznaczonego przez przewodniczącego (§ 2), podlega zwrotowi. W realiach niniejszej sprawy, doręczając pozwanemu odpis pozwu, Przewodnicząca zobowiązała pozwanego do złożenia odpowiedzi na pozew, zakreślając 14-dniowy termin. Jednocześnie pozwany został pouczony o treści art. 207 kpc (vide: pismo k- 51 w zw. z zarządzeniem k-47). Pozwanemu doręczono to zobowiązanie w dniu 17 kwietnia 2015r. (vide: k- 53), zatem termin zakreślony w zarządzeniu minął w dniu 2 maja 2015r. Odpowiedź na pozew została złożona w Biurze Podawczym Sądu Rejonowego

w dniu 8 maja 2015r. (vide: prezentata na k-56) i zawierała wniosek o przyjęcie odpowiedzi na pozew wraz z usprawiedliwieniem niezłożenia jej w wyznaczonym terminie.

Na rozprawie w dniu 11 maja 2015r., w obecności pełnomocnika powoda, Przewodnicząca poinformowała o złożeniu odpowiedzi na pozew po terminie. Następnie określiła pełnomocnikowi powoda 14-dniowy termin do złożenia pisma przygotowawczego na okoliczność treści odpowiedzi na pozew oraz do złożenia w tym terminie ewentualnych dalszych twierdzeń i dowodów. Pełnomocnik powoda nie wniósł wówczas żadnych zastrzeżeń, co do decyzji procesowych, podjętych w tym zakresie (vide: protokół skrócony rozprawy k-58-59 oraz protokół rozprawy w zakresie audio - video z dnia 11 maja 2015r., płyta k-60). Dopiero w uzasadnieniu pisma procesowego z dnia 25 maja 2015r. (vide: k-67) pełnomocnik powoda podniósł zastrzeżenie, iż odpowiedź na pozew, jako złożone po terminie, winna być zwrócona w trybie art. 207 § 7 kpc. Ten sama zarzut pełnomocnik powoda podniósł w apelacji.

Zdaniem Sądu Okręgowego, apelujący nie był uprawniony do ich kwestionowania art. 207 kpc, z uwagi na przepis art. 162 kpc, który przewiduje prekluzję zarzutów dotyczących niektórych naruszeń prawa procesowego. Z jego treści wynika, że skutkiem niepodniesienia przez stronę zarzutu naruszenia przepisów postępowania w sposób określony w tym przepisie jest bezpowrotna utrata tego zarzutu w dalszym toku postępowania (i w środkach zaskarżenia lub środkach odwoławczych), a więc także w postępowaniu apelacyjnym, chyba że chodzi o przepisy prawa procesowego, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy. Brak winy musi być uprawdopodobniony (vide: postanowienie SN z dnia 17 października 1969 r., I CR 316/69, OSP 1971, z. 1, poz. 5, z glosą W. Siedleckiego; uchwała SN z dnia 27 października 2005 r., III CZP 55/05, OSNC 2006, nr 9, poz. 144; wyrok SA w Szczecinie z dnia 20 grudnia 2007 r., I ACa 772/07, LEX nr 503258). Zachowanie uprawnienia do powoływania się na uchybienia przepisom postępowania, z wyjątkiem przewidzianym w art. 162 zd. 2 kpc, wymaga - poza dochowaniem terminu zgłoszenia zastrzeżenia - wskazania spostrzeżonego przez stronę uchybienia z wyczerpującym przytoczeniem naruszonych przepisów postępowania wraz z wnioskiem o wpisanie tak sformułowanego zastrzeżenia do protokołu. Niewpisanie zastrzeżenia do protokołu powoduje utratę podnoszonych zarzutów (wyrok SN z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 237/06, Biul. SN 2006, nr 11, poz. 17).

W realiach rozpoznawanej sprawy nie ma wątpliwości, że powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika nie zgłosił w trybie art. 162 kpc stosownego zastrzeżenia, którego przedmiotem byłoby nadanie przez Przewodniczącą, na rozprawie w dniu 11 maja 2015r., biegu spóźnionej odpowiedzi na pozew, zamiast wydania zarządzenia o jej zwrocie. W ocenie Sądu Okręgowego podnoszone zatem na etapie postępowania apelacyjnego tego rodzaju zarzuty nie mogą odnieść zamierzonego skutku.

Dalej wskazać należy, iż rozważania Sądu Rejonowego, w zakresie podstawy prawnej roszczenia powoda, za wskazany okres pobytu w AŚ, są prawidłowe. Również w pełni zasługują na akceptację rozważania dotyczące zastosowania art. 442¹ kpc, w tym ustalenia dotyczące daty rozpoczęcia i w konsekwencji zakończenia, biegu terminu przedawnienia tej części roszczenia powoda.

Reasumując, w pełni należy podzielić zasadność uznania, że roszczenie powoda, w zakresie dotyczącym pierwszego okresu pobytu w pozwanym Areszcie Śledczym, uległo przedawnieniu. Zatem zasadnie zostało przez Sąd I instancji oddalone.

Odnosząc się do dalszych zarzutów apelacji, chociaż podniesionych jedynie w uzasadnieniu apelacji, a dotyczących drugiego z okresów pobytu powoda w Areszcie Śledczym w S., stwierdzić należy, że Sąd I instancji właściwie ocenił zebrany materiał dowodowy, kierując się przy tym zasadami logicznego rozumowania. Dokonał także prawidłowej oceny merytorycznej zgłoszonego przez powoda roszczenia. W konsekwencji, zarzuty podniesione w treści apelacji, w ocenie Sądu II instancji, stanowiły jedynie gołosłowną polemikę z prawidłowymi ustaleniami i stanowiskiem Sądu Rejonowego.

Wywodom Sądu I instancji nie można zarzucić dowolności, ani przekroczenia granic logicznego rozumowania. Sąd odniósł się do podniesionych przez uczestników w toku sprawy zarzutów. Wskazał fakty, które uznał za

udowodnione i na których oparł swoje rozstrzygnięcie. Odniósł się do całego materiału dowodowego, wyjaśniając nad wyraz szczegółowo motyw, którymi się kierował. Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podzielił zaprezentowane w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia stanowisko Sądu Rejonowego, uznając, iż nie zachodzi potrzeba jego powtarzania.

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny zarzutów apelacji wskazać należy, iż zgodnie z art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Obowiązek ten powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium realizując swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka represji.

Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 roku (Dz. U. z 1977 roku, Nr 38, poz. 167 i 169) głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 roku, ratyfikowanej przez Polskę w 1993 roku (Dz. U. z 1993 roku, Nr 61, poz. 284 ze zm.) stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust. 1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku. Odpowiednikami tych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

Uzasadniając roszczenie o zadośćuczynienie, dochodzone w niniejszej sprawie, powód przyjął, iż zachowanie pozwanego naruszyło jego dobro osobiste w postaci czci, godności osoby ludzkiej i prawa do prywatności. Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że na gruncie prawa polskiego można uzasadnić żądanie powoda z tytułu zadośćuczynienia regulacją wynikającą z art. 24 kc w zw. z art. 448 kc, bowiem pozwany zobowiązany był do zapewnienia powodowi takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do prywatności nie doznałyby istotnego uszczerbku. Jednak, jak również słusznie zważył Sąd I instancji, na styku praw jednostki a praw zagwarantowanych ogółowi niejednokrotnie dochodzi do problemu ograniczenia uprawnień jednostkowych celem zagwarantowania prawa ogółu, bądź też odwrotnie. W przypadku gdy dojdzie do konieczności ograniczenia praw jednostki, ograniczenia te muszą być każdorazowo uznane za niezbędne (konieczne) w demokratycznym państwie prawnym, ze względu na interes bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku prawnego lub prawa i wolności innych osób. Ograniczenia te precyzuje Konstytucja (art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1), a także wskazane wyżej przepisy prawa międzynarodowego.

Zasadnie też stwierdził Sąd Rejonowy, że żadne z dóbr osobistych, także te wskazane przez powoda, nie mają charakteru absolutnego – bezwzględnego a w określonych przypadkach przepisy prawa mogą bowiem przewidywać ich uzasadnione ograniczenie. Do takiego uzasadnionego przypadku zaliczyć należy także stan jakim jest okres odbywania kary pozbawienia wolności. Ograniczenie to następuje tylko w tym zakresie, w jakim jest to konieczne dla zapewnienia realizacji dobra chronionego przez państwo, i tylko w takim zakresie ograniczenie to można uznać za normalny element kary pozbawienia wolności. W doktrynie podnoszone jest, iż brak jest przepisów rangi międzynarodowej, które regulowałyby ściśle kwestię warunków bytowych osób pozbawionych wolności oraz przepisów, które w sposób konkretny wskazywałyby jakie ściśle określone warunki powinny obowiązywać w zakładach karnych państw sygnatariuszy. Wiele z nich wskazuje natomiast jakie ogólne standardy powinny spełniać pomieszczenia mieszkalne, dostrzegając ich znaczenie dla realizacji celów całości systemu penitencjarnego. Każde z państw, w tym Polska, we własnym zakresie reguluje kwestie bytowe skazanych. Normy te są zmienne, zależne od wypadkowej uwarunkowań kulturowych, społecznych oraz ekonomicznych kraju. Każdorazowo jednak spełniają one

przyjęte minima gwarancji praw jednostki, pomimo ich ograniczenia (vide: N. P., Prawo podmiotowe więźniów do powierzchni mieszkalnej, Państwo i Prawo (...) str. 85).

Przepisy regulujące w Polsce zasady odbywania kary pozbawienia wolności prawidłowo i wyczerpująco wskazał Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Szczególne znaczenie z punktu widzenia zarzutów podniesionych przez powoda ma art. 110 § 2 kkw, w ramach którego ustawodawca zagwarantował, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m² oraz określił ich wyposażenie. Rację należy przyznać Sądowi Rejonowemu, iż samo naruszenie norm nie może prowadzić do konstatacji, iż doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego, bowiem dobro osobiste, samo w sobie, nie jest wprost powiązane z normą prawną gwarantującą minimalne standardy dla osób odbywających karę pozbawienia wolności. Normy te mają jedynie gwarantować przestrzeganie dóbr osobistych. Ich naruszenie nie musi oznaczać, iż konkretne dobro osobiste rzeczywiście zostało naruszone, niewątpliwie jednak może prowadzić do takiegoż ustalenia in concreto (vide: stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 28 lutego 2007 roku, w sprawie sygn. akt V CSK 431/06 oraz Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w wyroku z dnia 26 lutego 2009 roku w sprawie sygn. akt I ACa 21/09, który w uzasadnieniu stwierdził, iż odpowiedzialność na podstawie art. 3 Konwencji w zasadzie nie następuje za samo przebywanie osadzonego w przeludnionej celi). Z tych orzeczeń ale również z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wynika, iż dla oceny czy nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji konieczne jest kompleksowe zbadanie warunków pobytu skazanego, nie jest wystarczającym natomiast samo stwierdzenie nienormatywnej wielkości celi. Dopiero ustalenie, że przeważająca większość elementów, składających się na ogół warunków i rygorów pobytu podlega negatywnej kwalifikacji, może stanowić o naruszeniu tego przepisu. Ocenie poddać należy więc nie tylko powierzchnię celi ale również liczbę i płeć osób w niej osadzonych, warunki sanitarne, możliwość zachowania prywatności, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość korzystania z zajęć sportowych, możliwość pracy, wiek, stan zdrowia, następstwa psychiczne i fizyczne. Istotne jest również czy traktowanie skazanego uznane za poniżające było zamierzone, czy doszło do negatywnych następstw ewentualnego naruszenia w osobowości i zdrowiu poszkodowanego. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka kładzie nacisk na obiektywną ocenę przyczyny, skutków i zamiaru, nie zaś subiektywne odczucie dyskomfortu osadzonego .

Podzielić należy też stanowisko Sądu Rejonowego, iż dla przyjęcia odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych zgodnie z art. 24 k.c. konieczne jest łączne zaistnienie 3 przesłanek: bezprawność działania sprawcy, istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie i jego naruszenie lub zagrożenie, przy czym pierwsza przesłanka jest objęta domniemaniem prawnym, co oznacza, że powód nie musi jej wykazywać. Pozostałe przesłanki muszą być, zgodnie z ogólną zasadą dowodową wyrażoną w art. 6 kc i art. 232 kpc, wykazane przez powoda.

Przepis art. 6 kc można rozważać w niniejszej sprawie w dwóch aspektach: formalnoprawnym i materialnoprawnym. Pierwszy z wymienionych aspektów jest bezpośrednio związany z zasadą dokonywania czynności dowodowych w procesie cywilnym i odnosi się głównie do art. 232 kpc, zgodnie z którym strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, przy czym sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę. Aspekt materialnoprawny stanowi zaś normatywną podstawę do wskazania podmiotu, który zostaje obciążony skutkami niedowiedzenia danego faktu.

Nie budzi wątpliwości, że za pomocą wywiedzionej apelacji powód zmierzał w istocie do wykazania, że jego roszczenie zostało w niniejszej sprawie dowiedzione. Z taką konkluzją apelacji nie sposób było się jednak zgodzić. W świetle wywodów apelacji, kluczowym jest wyjaśnienie pojęcia ciężaru dowodu, jego rozkładu i skutków, bowiem zgodnie z art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Regułę tę uzupełnia art. 232 k.p.c., który nakłada na strony obowiązek wskazywania dowodów koniecznych dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą one skutki prawne. W konsekwencji więc strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał. Natomiast Sąd zobowiązany jest wówczas wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów, przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów.

W niniejszej sprawie, ciężar udowodnienia żądań pozwu spoczywał na powodzie, który w świetle zawnioskowanych przez siebie dowodów oraz dowodów zaoferowanych przez pozwanego, nie sprostał temu obowiązкови.

Konkretyzując powyższe, i dzielając ocenę materiału dowodowego, zaproponowanego przez powoda w postaci zeznań świadków oraz zeznania samego powoda w trybie art. 304 kpc, dokonaną przez Sąd Rejonowy, potwierdzić należy, iż powód w sprawie niniejszej nie zaoferował jakiegokolwiek dowodu, który potwierdzałby jego zarzuty zawarte w pozwie, a które odnosiłyby się do okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w S.. Przeprowadzone przez sąd, na wniosek powoda dowody, w postaci świadków na okoliczność warunków odbywania przez niego kary nie potwierdziły zarzutów podnoszonych przez powoda. Nadto twierdzenia powoda zostały zakwestionowane przez pozwanego w całości, w tym również w zakresie odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia i w znacznej mierze stanowisko to zostało poparte dowodami w postaci dokumentów dostarczonych przez pozwanego oraz poprzez zeznania zawnioskowanych świadków, pełniących funkcje w zakresie kwatermistrzostwa.

Wobec twierdzeń pozwanego, iż nie była wydana, wobec powoda decyzja, o której mowa w art. 110 kkw oraz wobec zeznań wszystkich zawnioskowanych przez powoda a przesłuchanych przez Sąd Rejonowy świadków, uznać należy, iż zarzut osadzenia w przeludnionych celach był gołosłowny. Tak samo należy ocenić pozostałe zarzuty powoda, jako gołosłowne i subiektywne, nieoparte żadnym obiektywnym materiałem dowodowym.

Powód winien był wskazać i udowodnić jakie konkretnie jego dobro osobiste zostało naruszone działaniem pozwanego i na czym to naruszenie polegało. Tymczasem powód w pozwie podniósł wiele zarzutów, których jednak nie wykazał a to jego, nawet przy uznaniu, iż przesłanka bezprawności działania pozwanego objęta jest domniemaniem prawnym, zgodnie z art. 6 kc, obowiązek dowodowy obciążał. Podzielić przy tym należy ocenę Sądu Rejonowego, iż zeznający świadkowie, zawnioskowani przez powoda, nie potwierdzili zarzutów powoda ani co do przeludnienia czy złych warunków sanitarnych, nie potwierdzili też wilgoci, braku wietrzenia, zagrzybienia, lęgnącego się robactwa ani też, że powód był traktowany poniżej, niewłaściwie przez funkcjonariuszy pozwanego czy też że nie był leczony. Wskazywali jedynie, iż powód nie skarżył się na warunki panujące w Areszcie Śledczym. O naruszeniu dóbr osobistych powoda nie może świadczyć stwierdzenie świadka F., iż w celach były brudne ściany a okna były nieszczelne.

Uwzględniając zatem wynik przeprowadzonego postępowania dowodowego, potwierdzić należy zasadność i słusność stanowiska Sadu Rejonowego, który uznał, że powództwo również w zakresie obejmującym drugi z okresów pobytu powoda w Areszcie Śledczym w S., podlega oddaleniu, bowiem nie było podstaw do zasądzenia na rzecz powoda jakiegokolwiek kwoty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, które wiązałyby się z jego pobylem w tym Areszcie.

Uzupełniająco dodać można, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym Sąd nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych. Przy stosowaniu tego przepisu sąd bierze pod uwagę całokształt okoliczności faktycznych, w tym winę sprawcy naruszenia dóbr osobistych i jej stopień oraz rodzaj naruszonego dobra (vide: wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2006r., II PK 245/05, LexPolonica nr 1276154). Krzywdę moralną naprawia się bowiem przede wszystkim poprzez inne środki ochrony niemajątkowej przewidziane w art. 24 kc, który w § 1 stanowi, iż „Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie”. Środki te ukierunkowane są na usunięcie skutków wyrządzonej szkody i zapobieżenie im na przyszłość. Zadośćuczynienie ma charakter fakultatywny i od oceny sądu, opartej na analizie wszystkich okoliczności konkretnej sprawy, zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie. Dalej wskazać należy, że skoro roszczenie majątkowe (o zadośćuczynienie) ma służyć, ze swej istoty, złagodzeniu krzywdy moralnej, to uzależnione jest też od jej rozmiaru oraz od stopnia winy sprawy (naruszającego dobro osobiste) i poczucia krzywdy u poszkodowanego. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 2002r., w sprawie V CKN 1581/00 (LexPolonica nr 361049), stwierdził nadto, iż przesłanką odpowiedzialności przewidzianej w art. 448 kc jest nie tylko bezprawne, ale i

zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego, dlatego decyzja o przyznaniu zadośćuczynienia winna być poprzedzona także zbadaniem nasilenia złej woli sprawcy i celowości zastosowania tego środka.

W niniejszej sprawie powód nie wykazał nawet aby przed wytoczeniem powództwa składał skargi na przeludnienie w celach, w których przebywał, czy na inne warunki, na których w niniejszej sprawie sformułował zarzuty, co należy interpretować w ten sposób, że warunki te akceptował.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację, jako bezzasadną.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym, orzeczono na podstawie § 16 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia MS z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714).